

ECONOMIA DE CONSUM ȘI ALTERNATIVELE EI

*Gheorghe RUSU*¹, *dr. hab., prof. univ., USM*
*Mihai BUMBU*², *drd., USM*

Doctrina de creștere economică greșită, bazată, prioritar, pe consumul social, nu a dat un efect pozitiv așteptat de la reformele implementate în ultimii ani.

În articol este propusă o schimbare reală a doctrinei de dezvoltare economică în perspectivă și anume: accentul principal să fie pus pe dezvoltarea prioritară a sistemului agro-industrial exportator prin fortificarea activității de cercetare și de dezvoltare a acestui domeniu, prin inovare și transfer tehnologic orientate spre prelucrarea aprofundată a producției agricole eficiente și competitive pentru export. Realizarea acestor priorități va mări considerabil potențialul economic autohton și va scoate economia din declin, creând o bază economico-financiară solidă pentru reducerea sărăciei și sporirea nivelului de trai a populației.

Cuvinte cheie: *doctrine de dezvoltare, agroindustrie, economie bazată pe consum, criză profundă, export, dezechilibru economic, ramură prioritară, investiții.*

Introducere. Baza teoretică a politicii social-economice a multor țări în tranziție, inclusiv Moldova, a constituit-o doctrina de creștere economică bazată pe consum și alimentată de remitențele din străinătate. Această doctrină a condus, în decursul a peste 20 de ani de tranziție, la creșterea mai rapidă a cheltuielilor, inclusiv și a celor sociale, suportate de către stat și la sporirea poverii fiscale față de creșterea economică și a potențialului economic autohton. Drept rezultat, s-a agravat treptat problema dezechilibrului economic și social, s-a extins piața tenebră și s-a aprofundat criza social-economică și, toate acestea, au condus la demisia guvernelor Sangheli, Ciubuc și Sturza. Vine la putere un partid de guvernământ de stânga, care a pledat pentru o orientare socială și mai accentuată, pentru un model de stat al bunăstării generale, dar premisele economico-financiare necesare lipseau. Această guvernare a mărit considerabil cheltuielile sociale, pensiile, a introdus un șir de facilități sociale și a admis implicarea directă a statului în economia reală. Această tendință, la prima vedere pozitivă, a condus la micșorarea acumulărilor și investițiilor în potențialul economic autohton, la creșterea inflației și la epuizarea veniturilor deja obținute, la adâncirea crizei și la creșterea sărăciei.

Perspectivă doctrinei de dezvoltare economică. În asemenea condiții, din anii 2005, au apărut situații specifice, care au generat o criză profundă și un cerc vicios. Ca răspuns la diminuarea veniturilor agenților economici, în urma majorării impozitelor și a costurilor sociale, cetățenii și agenții economici și-au diminuat posibilitățile de acumulare și investire. Ca

CONSUMER ECONOMY AND ITS ALTERNATIVES

Gheorghe RUSU, PhD, Professor, UASM
Mihai BUMBU, PhD Student, USM

Wrong economic growth doctrine based, primarily, on social consumption, did not give a positive expected effect from the implemented reforms in the recent years.

In this paper it is proposed a real change of the doctrine of economic development, perspective, and namely: the main emphasis is put on the priority development of agro-industrial exporter system by strengthening of research activity and development of this field by innovation and technology transfer oriented toward deep processing of the competitive and efficient agricultural production for export. The achievement of these priorities will significantly increase the local economic potential and will bring out economy from decline, creating a solid financial and economic basis for reduction of the poverty and increase of the standard of living of the population.

Key words: *doctrines of development, agro-industry, consumer-based economy, profound crisis, export, economic imbalance, priority branch, investments.*

JEL Classification: *O14, O4, O25*

Introduction. Theoretical basis of the socio-economic policy of many developing transition countries, including the Republic of Moldova, constituted the doctrine of economic growth, based on consumption and supplied of remittances from abroad. This doctrine has led, in over 20 years of transition, to the faster growth of the expenditures, including social, supported by the state and to increasing of the tax burden toward the economic growth and local economic potential. As a result, gradually worsened the economic and social imbalance issue, the shadow market has expanded and deepened the economic-social crisis, and, all this, led to the resignation of governments Sangheli, Ciubuc and Sturza. Is coming to power the leftist ruling party, which pleaded for a stronger social orientation and for general welfare state model, but lacked the necessary financial and economic prerequisites. This government has considerably increased the social expenditures, pensions, introduced a number of social facilities and admitted the direct involvement of the state in the real economy. This tendency, positive at first sight, led to the decreasing of accumulations and investments in the local economic potential, to the increasing of inflation and to exhaustion of already obtained incomes, to the deepening crisis and the increasing of the poverty.

The prospects of economic development doctrine. In such circumstances, in 2005, appeared specific situations, which resulted in a deep crisis and a vicious circle. In response to decreasing of the incomes of the economic agents, after rising of the taxes and social costs, the citizens and the economic agents

¹ © *Gheorghe RUSU, rusu.48@mail.ru*

² © *Mihai BUMBU, bumbu_mihai@mail.ru*

rezultat, au apărut condiții de agravare a dezechilibrului economic, iar acestea, la rândul lor, au generat diminuarea suportului financiar al viitoarelor servicii sociale acordate de stat și au condus la situația, când dezechilibrul economic și cel social au căpătat un caracter destul de profund și cronic.

Din anul 2005 statul, nimerind într-o astfel de criză vicioasă, cu cât depune mai multe eforturi ca să suprimă fenomenul crizei, dezechilibrului, ca să soluționeze problemele necesității sociale prin creșterea cheltuielilor sociale și a inflației, cu atât acest fenomen negativ ia mai mare amploare. Dezechilibrul economic, contradicțiile și tensiunile în societate au atins apogeul în anul 2008 și s-au transformat în contradicții antagoniste, exprimate în creșterea sărăciei, în migrația masivă a forței de muncă activă, schimbarea forțată a puterii etc.

În prezent nu există o problemă mai importantă pentru guvernanți decât depășirea crizei social-economice, micșorarea migrației din țară a resurselor umane, care constituie cea mai mare bogăție a țării. Dar importanța rezolvării acestor probleme crește și mai mult, dacă avem în vedere că potențialul economic autohton, dezvoltat pe baza consumului, s-a comprimat esențial și se află, vorbind la figurat, în comă, iar sistemul social-economic se menține datorită picăturilor din pipeta remitențelor și a acelor miliarde de valută străină, care vin în țară de peste hotare cu un preț mult prea mare, dacă luăm în considerație dezmembrarea familiilor migranților și distrugerea națiunii.

Așadar, pentru știința economică și pentru activitatea practică apare ca și cea mai actuală și importantă problemă: schimbarea și constituirea unei astfel de paradigme de dezvoltare social-economică, realizarea căreia ar scoate economia din comă.

Cu regret, economia națională, din anul 2009 și până în prezent, se dezvoltă după inerție, practic, pe aceeași doctrină de creștere bazată pe consum, care, evident, nu scoate economia din criza profundă. Se creează impresia că anumite curente ale Coaliției de Guvernare susțin direct sau indirect doctrina greșită de creștere economică, bazată, prioritar, pe consumul social și, din această cauză, politicile și reformele deja implementate nu au efectul necesar.

În Strategia Națională de dezvoltare „Moldova 2020” se accentuează schimbarea paradigmei de dezvoltare economică a R. Moldova, care presupune atragerea investițiilor, dezvoltarea industriilor exportatoare de bunuri și servicii, promovarea sectoarelor bazate pe cunoștințe. În această strategie se evidențiază atragerea investițiilor într-un șir de priorități, începând cu educația, drumurile, diminuarea costurilor financiare, ameliorarea climatului de afaceri și terminând cu diminuarea costului la energie, asigurarea stabilă a sistemului de pensii, calitatea sănătății, justiției etc., realizarea cărora vor conduce la creșterea nivelului de trai, ca direcție prioritară economică și reducerea sărăciei.

În opinia noastră, sporirea investițiilor în aceste priorități nu confirmă, cu regret, și nu pot să realizeze pe deplin trecerea la o nouă doctrină bazată nu pe consumul social, ci pe investiții productive, deoarece majoritatea investițiilor se direcționează în prioritățile enumerate mai sus care constituie sfera de consum social. Apare un paradox, deoarece se declară o nouă paradigmă de dezvoltare bazată pe investiții în sfera productivă, dar în realitate, investițiile se direcționează prioritar în sectoarele sociale, deși e absolut necesară și dezvoltarea acestor direcții.

have decreased their possibilities of accumulation and investment. As a result, appeared worsening conditions of the economic imbalances and these, in turn, generated the diminution of the financial support of the future social services provided by the state and led to the situation when the economic and social imbalances have obtained a quite deeply and chronic character.

State, in 2005, stumbled across such a vicious crisis, submit as many as possible efforts for suppressing the crisis phenomenon, of imbalances and for solving problems of social need by increasing of social expenditures and of the inflation, this negative phenomenon extends. Economic imbalances, contradictions and tensions in the society achieved the peak in 2008 and turned into antagonistic contradictions, expressed in the increasing of the poverty, mass migration of the active labor, forced change of the power etc.

At present there is not a problem for the government more important than the overcoming of the socio-economic crisis, reducing of the migration from the country of the human labor which constitutes the greatest wealth of the country. But the importance of solving of these issues further increases more if we consider that the local economic potential, developed based on consumption, compressed and is essentially in coma, figuratively speaking, but the socio-economic system is maintained due to the drops from the remittances pipette and those billions of foreign currency, coming into the country from abroad with a much higher price, if we take into account the migrant family disintegration and the destruction of the nation.

So, for economics and for practical activity appears as the most topical and important issue: the changing and the constitution of such of socio-economic development paradigm, the implementation of which would pull the economy out of coma.

Unfortunately, the national economy, from 2009 to the present, develops after inertia, practically, on the same doctrine of growth based on consumption, which obviously don't pull out the economy from the deep crisis. It seems that some current of Coalition Government support directly or indirectly the wrong doctrine of economic growth, based, primarily, on the social consumption and, therefore, the policies and reforms already implemented do not have the required effect.

The National Development Strategy "Moldova 2020" emphasizes the changing of the paradigm of the economic development of the Republic of Moldova, which involves the attracting of investments, development of industries of exporting of goods and services, promotion of the sectors based on knowledge. In this strategy emphasizes the attracting of investments in a number of priorities, starting with education, roads, reducing financial costs, improving of the business climate and ending with the reducing of energy costs, ensuring stable of the pension system, quality of the health, justice, etc., implementation of which will lead to higher living standards, as basic economic direction and the poverty reduction.

In our opinion, the increasing of investments in these priorities, unfortunately, does not confirm and cannot realize fully, the transition to a new doctrine based not on the social consumption but on the productive investments, as the most investments are directed to the above listed priorities that constitute the sphere of social consumption. There is a paradox because it is declared a new paradigm of development based on

Pentru schimbarea reală a doctrinei de dezvoltare economică în perspectivă, propunem ca în Strategia de Dezvoltare „Moldova 2020” să fie pus accentul principal pe dezvoltarea prioritară a sistemului de agro-industrie exportatoare prin fortificarea activității de cercetare și de dezvoltare al acestui domeniu, prin inovare și transfer tehnologic orientat spre prelucrarea aprofundată și finală a producției agricole eficiente și competitive pentru export.

Dezvoltarea prioritară a agro-industriei exportatoare poate fi efectuată bazându-ne pe doctrina naționalismului economic promovată încă de economistul german F. List care prevedea: introducerea sistemului de protecționism pentru această ramură, modificarea sistemului legislativ, reorganizarea instituțiilor, transformarea lor în forță de producție națională cu scopul realizării acestei priorități. În rezultatul realizării acestei doctrine, Germania a devenit una din cele mai bogate și prospere țări din Europa. Dezvoltarea agro-industriei exportatoare necesită elaborarea programelor în cadrul ramurilor agro-industriale, inclusiv în prelucrarea fructelor în sucuri și fructe uscate sau sublimat; programul de producere a vinurilor de marcă, a spumantelor și a divinurilor; programul de producere a țigărilor, inclusiv cu aromatizatoare; programul de prelucrare a zahărului în ciocolate și în alte dulciuri.

Totodată, sunt necesare: stimularea procesului de realizare a acestor programe conform practicii zonelor economice libere; modificarea cadrului legislativ; introducerea sistemului de protecționism pentru produsele agro-industriale; scutirea de taxe vamale a mijloacelor de producție și a tehnologiilor avansate, a brevetelor și a altor inovații pentru sistemul agro-industrial; acordarea creditelor în sistemul agro-industrial cu rata dobânzii de 0,25%; crearea unei bănci mixte cu cota statului de până la 49% și a unui sistem ramificat de bănci mici în sectorul agro-industrial; focusarea investițiilor provenite din remitențe în ramurile prioritare; emiterea acțiunilor comune și preferențiale (cu o dobândă fixă de până la 20% în sistemul bancar și agro-industrial al programelor).

Este necesar ca asistențele UE și ale altor instituții mondiale și resursele interne din alte ramuri, inclusiv subvențiile din agricultură, în timp de 2-3 ani, să fie focusate prioritar în sistemul agro-industrial pentru a salva potențialul economic autohton.

Concluzii. Dezvoltând sectorul agro-industrial exportator vom lărgi posibilitatea de a construi drumuri, de a mări salariile și pensiile, de a realiza și celelalte priorități care sunt evidențiate în Strategia de Dezvoltare „Moldova 2020”. Realizarea acestor priorități și programe poate să mărească considerabil potențialul economic autohton, reanimând economia din comă și creând o bază economico-financiară solidă pentru evitarea sărăciei și sporirea nivelului de trai al populației.

investment in the productive sector, but in reality, the investments directs priority in the social sectors, although it is essential and the development of these directions.

For real change of the doctrine of economic development perspective, we propose that in the Development Strategy "Moldova 2020" the main emphasis to be focused on the priority development of the exporter agro-industry system by strengthening the research activity and development of this field, through innovation and technology transfer oriented toward the deep processing and final of the efficient and competitive agricultural production for export.

The Priority development of the exporter agro-industry can be performed relying on the doctrine of economic nationalism promoted by German economist F. List, which provides: the introduction of protectionism system for this branch, changing the legal system, reorganization of institutions, turning them into productive national force in order for achieving this priority. As results of achieving of this doctrine, Germany became one of the richest and most prosperous countries in Europe. Development of exporter agro-industry requires the drawing of programs within the agro-industrial branches, including the processing of the fruits in juices and dried fruits or sublimated; the producing program of the brand wines, of the champagne and of the cognacs; program for producing of the cigarettes, including with flavors; the processing program of the sugar in chocolates and other sweets.

Also are required: the stimulation of the achieving process of these programs according to the practices of free economic zones; amending the legislative framework; the introduction of the protectionism system for agro-industrial products, duty-free of the production means and the advanced technologies, of the patents and other innovation for agro-industrial system; granting loans in the agro-industrial system with interest rate of 0.25%; creating of a mixed bank with state quota up to 49% and a branched system of small banks in the agro-industrial system; the focusing of the investments originated from remittances in the priority sectors; emission of the common preferential shares (with a fixed interest rate of up to 20% in the banking system and agro-industrial programs).

It is necessary that EU assistances and other global institutions and internal resources from other sectors, including agricultural subsidies, while 2-3 years, to be focused primarily on the agro-industrial system for saving the local economic potential.

Conclusions. Developing the agro-industrial exporter sector we will be able to build roads, to increase salaries and pensions and to realize other priorities that are outlined in the 2020 strategy. The achieving of these priorities and programs can significantly increase the domestic economic potential and can pull the economy out of coma creating a solid financial and economic basis for avoiding of the poverty and increasing the living standard of the population.

Referințe bibliografice / References

1. *Strategia națională de dezvoltare a Republicii Moldova 2012-2020*. Chișinău, 2012. 61 p.
2. COJUHARI, A., POGOLȘA, N. *Doctrină economică moderne și contemporană*. Chișinău: Academia Internațională de Drept Economic, 2001. 307 p.
3. LIST, F. *Sistemul național de economie politică*. București, 1973. 378 p.
4. RUSU, Gh., TROFIMOV, V. *Stabilizarea și creșterea economică: aspecte metodologice, probleme, soluții*. Chișinău: CEP USM, 2007. 200 p. ISBN 978-9975-70-299-7.
5. BEGG, D., FISCHER, S. *Economics*. 8th edition. Maidenhead: McGraw-Hill Higher Education, 2005. 600 p. ISBN 978-0077107758.

Recomandat spre publicare: 21.04.2014